

ACC. N:R M. 13350:1-10.

Landskap: Skåne

Upptecknare: Jöns Andersson, Kyrkschellinge

Härad: Båra

Berättare: " "

Socken: Esarp

Berättarens yrke: lantbrukare

Uppteckningsår: 1954

Född år 1883 i Lund

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man och hustru. s. 1-10.

N. N. 39.

Man och kvinna.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDN. M. 39
1Mänliga egenskaper.

Utmärkande för mannen var: bestig
växt, bra sätt o. uppträdande, god utseende, kas-
skatärsfärdighet e. t. c.

För manliga färdigheter räknades främst att kunna
leda o. gå före i arbete, styrka o. uthållighet, mild-
lighet o. nykterhet.

Att en man hade kvinnofolktrygelse, var säkert
om han hade evanstående egenskaper och sär-
skilt om han därtill hade ett glatt sinne,
var musikalisk o. kunde sjunga, berätta hista-
rier o. leda i dans o. lekar. Några ömhetsbetygelse
mot kvinnorna visade han ej öppet.

1) På mannen var klädd, uppträdde han gärna
i hatt, tröja med silverknappar, stövlar, kapp,
klackar etc., polsknapp av silver, ofta även i öronringar.

Först var det vanligt att mannen var helbrödd
eller polissongar, senare mustasch.

Att männen tog befattning med blomster- & örter
företsom ej. Man hade stor respekt för s.k. "blakå"
& trodde blint på deras förmåga.

Att någon sysslade med poesi, har jag ej hört om-
talas, men många kunde spela psalmspelsorn,
fiol, dragspel, klarinett, munspel, blåsa trävar &
slå på tamburin.

Husfäderna hade sin plats i högstätt, d. v. s.
vid övre bordänden i stugan, i kammaren
hade han skrivpulten, hörskröjs, dokument-
skrin eller kista.

Skivinnliga engskaper.

Till kvinnliga engskaper räknades främst
att vara stark & duglig i arbete, såväl ute som
inne, sköta hushåll, så & skilda samt beeda lin-
2/ kardor, spinna lin & ull, väva, sy & sticke m. m.

Kvinnorna fick hjälpa till med arbetet på åker o äng, gödseltröning, torvupptagning, vid husbygge brukade kvinnorna sköta lek- & klädningarna, medan männen tillredde ladan.

Om en kvinna var duglig till alla dessa arbeten o därtill hade gott sätt o utseende samt väntades få en bra hemgift, så hade hon sär- best karaktärsdrag. Några ämbetsbetygelser visade kvinnorna, liksom männen ej öppet.

Var duglig husmoder, respekterades alltid, hon ensom fick anordna gillan o bjudningar o hade mycket till försäd o utsynner. De kvinnliga famsmiljemedlemmarna voro jämsbärdliga med de manliga oingo äta tillsammans med dem, men var o en hade sina bestämda platser.

3/ Kvinnornas fighet utom hemmet var nog ej så fullständig som nu, det var näst i mans

sällskap som han rörelse sig där. Det ansågs
ej oanständigt för en kvinna att bada ute,
på en undanskymd plats. I kyrkan hällde
kvinnorna sin ~~plats~~ plats till vänster om
gången & männen till höger. I processionen
gick väntigen männen före & kvinnorna efter.
Vid gyllen sått kvinnorna för sig & männen
för sig efter rang & värdighet. För brukade
~~kvinnorna~~ männen alltid inträda i nytt
gifta, när sorgåret var ute.

I vardagslag gick kvinnorna enkelt klädda
men vid gyllen & festligheter voro de prydda
med broscher, nålar, & andra smycken
av silver ringar & halskedja, liksom de av silve-
de voro klädda i tuija & kjöl samt förkläde
med breda, hemvävda band. Kläret var al-
drig kort klippt utan lagd i flätan om &
hållning bjässan. En eller flera kistor hadde varje
sexen kvinna

Den kvinna, som fick barn före äktenskapet eller en änka med äldsta barn, utsattes för ett vist förakt och hade ej stora utsikter på äktenskapskonstnaden.

Det ansågs ej passande för en kvinna att rida, eller sysla med hästar eller att sköta husdjur, utan tvärtom uppskattades.

Att ^{en kvinna} möta först, när man gick ut ett ärende, ansågs bra om det var en man, därför skulle man spotta tre gånger, men att kvinnor, i allmänhet hade fallenhet för troldom o. dyg, har jag ej hört.

Kvinnornas var den, som först tog upp rymslottet i klädet o. seder.

De ogifta kvinnorna, hade ett eget litet rum den s. k. pigkammaren till sovrum o. där de hade sina kläder o. övriga tillhörigheter. Att bror o. systers delade bädd, som mindreåriga, var ojämnt.

Mantliga yrken & sysslor.

De mest ansedda yrken var: lantbr. smed, åsickare
målare. Husketen eller setakarlen hade också gott
ansende & stod alltid högt hos fruntimrens vid dans &
sammanbrunster, antagligen mest för den grovna
uniformen.

Mjölkning, värplockning, köttvornin & dyl. be-
fattade sig ej karlarna med, liksom mattlagning,
eller några andra inomhusgöringar, ej häller
att män & kvinnor övergjick i varandras yrken.

Fläckarna vallade vanligen gås & smädjuren
& pojkarne de större.

Kvinnliga yrken & sysslor.

De mest uppatkända yrkena var vävning,
särskilt konvårenad, linberedning, bakning,
bryggel m. fl. Det fanns förs många kvinnor
som var öf. och lärebussige. Att spida göllet,
gräva, så lin, skota fjäderfä & smädjur m. m., samt

se till att fönster & dörrar vara lutade, krämte
hem sinnenäckarna från blekan, om kvällarna
samt lägga ut dem på morgnarna etc.

Vid linbräkningen skötte männen bräknarna
men vid övriga kvinnarbeten hjälpte inte män-
nen till, utom stundom till att elda bak-
egnen.

Vid slätten bredde kvinnorna ut gräset,
vid skörden band de säden.

Kvinnorna hade längre arbetsdag, än
männen. Om sommaren fick de väva,
om vintern spinna till långt ut på kväl-
larna. På månarna sov middag, en timme,
fick kvinnorna skjuta disken.

Kvinnor i arbetslaget.

På män & kvinnors arbetade tillrammans
t. ex. vid skörd, torvupptagning mm., brötsade
de alltid skämta & gylkla med varandra.

Vid alla arbetsfester, var det arbete först om dagen, och sedan på kvällen, gille & dans.

Vid barnföddel.

Fick männen ej vara närvarande. Den vanligen manhaftiga jägaregemmen höll dem på vederbörligt avstånd.

Den som bar fram barnet till dopet, var vanligast, en kvinna, barnets morsmor eller äldsta moster. Faddrar var då gudmodern & hennes man, eller annan närmare släkting.

Vid bröllop.

Böneman var vanligen manlig, men det var ej ovanligt att en kvinna kunde vara äktenkapssmäklare.

Plickor & pojkar hjälptes åt att kläda i kyrkan. Bröllopsgården. För var det vanligt, här i vår bygd, att vigseln ägde rum i bröllopsgården.

Vid begravning.

Lejdningstättande av liket och att lägga den dode i kista, vesträttades nästan alltid av kvinnor. Någon skilnad på kistornas utseende om det var man, kvinnas eller barn förekom sällan, dock hade man mest viten kistor till barn. I regel gick män före i kvinnorna efter. Det var ingen olika ringning för man eller kvinna.

Vid helgen.

Kvinnorna hade mycket att göra vid heljerna med slakt vid gård, äggfärgning vid präst, samt med bakning. Bröggel vid alla större högtider.

Vid pingst hade man förr alltid pingstgille. Då ungdomen roade sig med olika slags lekar, "slå katten en tunnna" dragkamp, tyngelbyftning m.m.

Man hade ofta dans på stället, någon lördagskväll, det var pojkar, mest, som anordnade om det. Då man gick till midsummassdans eller gjorde

en utflykt, gick pojkarne för sig o flickor-
na för sig, två o två, hand i hand. Ungdomen
samlades ofta i lekstugor o lekdanser, samt vid
arbetsfester, men om kvällarna gick ungdomen
ej gå ut, utan att fråga husbondens om lov, men
att hindra en pojke att träffa en flicka, gick
vät ej helt. Vid kyrkan träffades även ung-
domarne, ty dit skulle de gå, minst varannan
söndag.

Tonen hos ungdomen var i allmänhet
mera hyrad för, än nei, även om en eller
annan kunde vara grov i men. Att skämta
o gyskla med varandra o även ge öknamn
var ganska vanligt. Den som fick öknamn
var att beklaga, ty han fick ha det hela livet
igenom. Denna följa ord har numera
skett upphört.